

Dan Jones & Marina Amaral

Vrouwen in kleur

1850-1960

Vrouwen in kleur

Marina Amaral & Dan Jones

**Vrouwen
in kleur
1850-1960**

Uitgeverij Omniboek

Vrouwen aan het sporten

Vrouwelijke atleten hebben historisch gezien niet alleen met elkaar gewedijverd. Ze hebben ook moeten strijden tegen de dominantie van de professionele mannensport, die van oudsher meer prijzengeld, publieke aandacht en prestige bood. Sommige sporten werden ongeschikt geacht voor vrouwen, en de sporten waaraan ze wel mochten deelnemen, boden hun niet de mogelijkheid ervan te kunnen leven. Mildred Burke, die in 1943 werd gefotografeerd door Myron Davis van het tijdschrift *Life*, was hier een goed voorbeeld van. In haar lange loopbaan, waarin ze gedurende ruim twee decennia aan duizenden wedstrijden deelnam, was ze de beste worstelaar ter wereld. Maar toen ze eenmaal was gestopt, moest ze haar sieraden verkopen om de huur te kunnen betalen.

Bij professioneel worstelen worden veel partijen net zozeer gechoreografeerd als uitgevochten, en de uitkomst is vaak van tevoren afgesproken. Daardoor smalen critici soms over de standing van deze sport. Het atletisch vermogen van de worstelaars staat echter buiten kijf. Burke was gespierd en sterk. Ze wilde elke wedstrijd verdiend winnen. En telkens als ze een 'shoot'-wedstrijd uitvocht – een partij waarbij niet van tevoren werd bepaald wie zou winnen – liet ze zien waar ze echt toe in staat was.

Burke maakte in 1932 kennis met het worstelen toen ze als zeventienjarige een worstelpartij zag in Kansas City en erover fantaseerde dat ze zelf in de ring stond. Ze werd aangemoedigd om haar droom waar te maken door Billy Wolfe, een promotor, voormalig worstelaar en sjoemelaar. Toen ze negentien jaar was, was Wolfe haar echtgenoot en manager. Aangezien worstelen in de meeste Amerikaanse staten verboden was voor vrouwen, nam Wolfe Burke mee naar het kermiscircuit, waar hij 25 dollar bood aan iedere man die van haar kon winnen

– of het tien minuten uithield zonder met beide schouders tegen de grond te worden gedrukt. Burke behaalde tweehonderd overwinningen en verloor slechts één partij, een toevals-ko door een opgeheven knie.

Vanaf 1936 speelde Burke legale wedstrijden, die ze ook won, en Wolfe regelde dat ze kon meedingen naar de wereldtitel. In januari 1937 won ze het wereldkampioenschap voor vrouwen van Clara Mortenson. Een tweede wedstrijd een maand later werd (zoals afgesproken) gewonnen door Mortenson. Bij de beslissende derde wedstrijd in april weigerde Burke zich aan het script te houden en veranderde de wedstrijd in een zogenoemde 'shoot', die Burke won. Ze behield haar wereldtitel zeventien jaar.

In 1944 verdedigde Burke haar titel in Mexico City voor twaalfduizend fans. Toen Associated Press vier jaar later een verkiezing hield wie de beste vrouwelijke atleet van het jaar was, eindigde ze als zesde. Op het hoogtepunt van haar carrière verdiende ze evenveel als een mannelijke tophonkbalspeler. Wolfe sluisde het grootste deel van haar geld naar zichzelf. Bovendien mishandelde hij haar. Hij en Burke gingen in 1952 uit elkaar.

In 1954 richtte Burke de World Women's Wrestling Association op, nadat ze door Wolfe was uitgesloten van het georganiseerde worstelen voor vrouwen. In 1956 worstelde ze haar laatste wedstrijd, waarna ze promotor, manager en trainer van vrouwelijke worstelaars werd in haar sportschool in Encino, Californië, ook wel bekend als Mildred Burke's School for Lady Wrestlers. Ze overleed in februari 1989 als een legende in haar sport. Net als de atleten, golfers, wielrenners, turners, boksers, dansers en waaghalzen die in dit hoofdstuk aan bod komen, had ze haar sport voorgoed veranderd.

Lottie Dod

Een tiener met de bijnaam 'Little Wonder' won in de eerste week van juli 1887 op knappe wijze de enkeltitel bij de dames op de All England Lawn Tennis Club in Wimbledon, Zuidwest-Londen. Charlotte 'Lottie' Dod was slechts vijftien jaar oud, maar ze veegde het geringe aantal tegenstanders van de baan en versloeg in de finale de winnaar van het jaar ervoor, Blanche Bingley, in twee sets, en verloor zelf slechts twee games.

Dit was geen daverende verrassing; Dod won al sinds haar dertiende tennistitels in Groot-Brittannië en Ierland. Maar als de jongste Wimbledonkampioen vestigde ze een record dat nooit is verbeterd. Daar kwam bij dat ze een spectaculaire sportcarrière had. In de twee decennia erna behaalde Dod nog vier Wimbledonstitels. In 1904 won ze ook nog het kampioenschap amateurgolf voor dames, ze speelde in het Engelse hockeyelftal, beklom de hoogste Alpentoppen, waagde een poging in kunstrijden op de schaats, deed mee aan de Cresta Run, een rodelwedstrijd, fietste door Noord-Italië en behaalde in 1908 op de Olympische Spelen een zilveren medaille bij het boogschieten.

Dod, die hier staat afgebeeld rond haar twintigste, kwam uit een rijke, hoog opgeleide en uiterst getalenteerde familie van sporters; haar broer William was Olympisch boogschutter, en andere broers en zussen excelleerden in biljarten en schaken. Ze schreef haar succes bij tennis ooit toe aan het gebrek aan energie van haar concurrentie – de meeste vrouwen 'zijn te lui bij het tennissen', verklaarde ze. In werkelijkheid waren Dods eigen vastberadenheid en veelzijdigheid bijna bovenmenselijk. In de sportgeschiedenis presteerde alleen Babe Zaharias (zie p. 37) op zo'n hoog niveau, in zoveel sporten, gedurende zo lange tijd.

Afslaan

In 1908, vier jaar nadat Lottie Dod het kampioenschap amateurgolf voor dames had gewonnen, werd dit toernooi gehouden op de meest prestigieuze golfbaan ter wereld: de 'Old Course' van St Andrews in Schotland. Op deze foto, genomen bij de eerste afslag, zien we een grote menigte kijken hoe de vijftientwintigjarige Dorothy Campbell haar eerste bal van een ronde slaat.

Golf was al een oude sport. De eerste betrouwbare historische gegevens over vrouwelijke spelers stammen uit de achttiende eeuw, al wandelden vrouwen waarschijnlijk al in de middeleeuwen over de fairways. Het kampioenschap voor dames werd echter pas in 1893 voor het eerst gehouden, zodat het betrekkelijk nieuw was toen deze foto werd genomen.

Campbell was echter op weg naar een sterrenstatus in het golfen. Ze speelde al sinds ze een peuter was en behaalde in 1905 haar eerste Scottish Ladies-titel op haar thuisbaan in Berwick. In 1908 eindigde ze op St Andrews als tweede (de titel ging naar Maud Titterton), maar het jaar erop won ze deze wedstrijd en in 1911 opnieuw. Campbell won ook elitetoernooien in de Verenigde Staten en Canada; haar laatste grote titel behaalde ze in 1924, toen ze vierentwintig was. Ze schreef verscheidene van haar mooiste overwinningen toe aan een golfclub die geluk bracht met de bijnaam 'Thomas'.

Ondanks het verbluffende succes van speelsters als Campbell, heeft de golfsport nooit echt opengestaan voor vrouwen. Op de foto is de beroemde achtergrond te zien van de eerste tee van de Old Course: het Royal & Ancient Clubhouse. Pas in 2014 mochten vrouwen lid worden van R&A en dit clubhuis betreden.

Nieuwe Olympiërs

‘Tillie op haar Thistle’

Rond 1900 bracht de wielrennsport, net als golfen en tennis, uitzonderlijke vrouwelijke kampioenen voort. Fietsen werd in het victoriaanse tijdperk enorm populair, en vanaf de jaren zestig van de negentiende eeuw werden officiële wegwedstrijden gehouden. In de jaren negentig van de negentiende eeuw bouwden wedstrijdorganisatoren in de VS snelle banen met steile hellingshoeken waarover de renners met snelheden van boven de 40 km/u vlogen bij toernooien die zes achtereenvolgende wedstrijden telden. Een van de beroemdste en succesvolste wielrenners die deze schitterende nieuwe sport voortbracht, was de vrouw op de foto hiernaast: Tillie Anderson.

Anderson werd geboren in Zweden en verhuisde in 1891 naar Chicago, waar ze werkte als naaister. Toen ze een paar jaar later ging wielrennen, maakte ze meteen indruk. Ze reisde van stad naar stad en won ruim honderd wedstrijden en duizenden dollars aan prijzengeld voor ze in 1902 stopte. Andersons voorkeursfiets was een model dat bekendstond als een Thistle – waarop ze hiernaast is gefotografeerd. Een dagbladjournalist die haar op zo'n fiets op de baan zag racen, zei dat Anderson ‘door de bochten vloog als een ontketende meteor’.

Fietsen en wielrennen waren voor veel vrouwen uit deze tijd een symbool van vrijheid en emancipatie. Terwijl Anderson wedstrijden won, werd Annie Cohen Kopchovsky, bijgenaamd ‘Annie Londonderry’, de eerste vrouw die om de aarde fietste. De burgerrechtenleider Susan B. Anthony zei ooit dat fietsen ‘meer [had] bijgedragen aan de vrouwenemancipatie dan wat dan ook’.

De moderne Olympische Spelen werden voor het eerst gehouden in Athene in 1896, zonder vrouwelijke deelnemers. Maar bij de Spelen van 1900 in Parijs namen vrouwen deel aan het zeilen, de ruitersport, golfen, tennis en croquet. Bij hierop volgende Spelen werden enkele vrouwendisiplines toegevoegd, zoals boogschieten en kunstrijden op de schaats. Bij de Olympische Spelen in Stockholm in 1912 – de laatste voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog – mochten vrouwen meedoen aan zwemmen en schoonspringen, al waren sportevenementen zoals atletiek, roeien, schieten en fietsen nog voorbehouden aan mannen.

Turnen was echter een grijs gebied. Deze foto werd op maandag 8 juli 1912 rond twaalf uur genomen in het Olympisch Stadion van Stockholm en toont een turnoptreden van een Noors vrouwen-team. Hoewel het officiële verslag over de Spelen vermeldde dat hun oefening ‘als geheel prachtig’ was, stonden er geen medailles op het spel voor de 22 turnsters. Hun optreden – net als dat van teams uit Denemarken, Zweden, Finland en Hongarije – was slechts een onderdeel van een bijprogramma om het publiek te vermaken.

In de beginjaren van de moderne Olympiade nam telkens maar een handjevol vrouwen deel aan volledige competities. In 1912 streden in Stockholm bijna 2500 sporters uit 28 verschillende landen om de eer. Daar waren slechts 48 vrouwen bij. Pas in 1928 mochten vrouwen om de medailles strijden bij het turnen – in hetzelfde jaar dat vrouwenatletiek aan het programma werd toegevoegd.

Uitgeverij Omniboek

WWW.OMNIBOEK.NL

9 789401 919609 >